

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2023

МОНГОЛ ХЭЛ

ХИИ АНГИ

Аймаг/дүүрэг:

Сум:

Сургууль:

Анги: Бүлэг:

Овог:

Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Эхийг анхааралтай уншаад, даалгавруудыг гүйцэтгээрэй.
- Шалгалт 80 минутад үргэлжлэх тул цагаа сайтар төлөвлөж, зөв хуваарилан, бүх даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

Далавчтай бяцхан амьтан

Харагдах төдий бяцхан хар саарал юм, уншиж байсан номын хуудсан дээр гэнэт бий болов. Тоос шороо юм уу гэтэл арай ч том аж. Ойртон ажиглавал амьтан бололтой хөдөлж байна. Хаанаас ч юм ирж дээ. Бүр ойртон нүд тулган харлаа. Юу нь ч үл мэдэгдэнэ. Толгойтой ч юм уу, үгүй ч юм уу, бүү мэд. Номын хуудсан дээгүүр гүйж байхыг бодоход хөл гэж байх нь. Энэ харин чухам юу идэж ууж, яажшуухан амь зуудаг юм бол доо, зайлуул. Ухаан санаа гэдэг юм байдаг ч юм уу үгүй ч юм уу.

Хэрвээ нүд гэж байгаад, тэр нь миний нүдэнд өртдөг сөн бол юу бодож, юу хүсэж байгааг нь ядаж гадарлах сан. Даанч тийм юм үл анзаарагдана. Тэр ч бүү хэл толгой нь ч хаана байгаа юм, толгой гэж юм байгаа ч юм уу, үгүй ч юм уу, бүү мэд. Бодоход хөл байгаа юм чинь, толгой гэж эрхбиш нэг юм байгаа л байх.

Хараад байх нь ээ зүгээр ч нэг хандсан зүгтээ гүйгээд байгаа юм биш байна аа. Үе үе зогсосхийснээ, номын үсгэн дундуур ийш тийш гүйж, ямар нэгэн юм эрээд байх шиг байна. Энэ ч учиртай шүү. Ямар нэгэн юм эрж байна гэдэг чинь ухаан байгаагийн шинж. Идэх хоол орон байр эрдэг байлаа ч гэсэн эрж л байгаа бол тэр чинь ухаан. Амь зуулгын ухаан. Байгалиас амьтан ургамалд заяагдсан нэг зүйл энэ.

...Ингэхэд энэнд чинь нээрэн, бөгс цээж гэж юм байна уу. Дахин харц ойртуулан тандах гэхэд гэнэт бий болсон шигээ гэнэт алга болов. Бурхан минь, энэ амьтан чинь нисдэг амьтан байж. Далавчтай байсан байх нь. Далавчтай болоод л хаашаа явсан ул мөр үлдээлгүй нисээд алга болчхож. Далавчит амьтан гэдэг ийм сайхан. Ямар ч зам мөргүй ирнэ. Ямар ч ул мөргүй одно. Уг нь би сайн ажигласан бол далавчийг нь олж харах байсан байж, тэгсэн сэн бол түүгээр л улбаалаад юу эсийг олж харж, юу эсийг бодож сэтгэх байв аа. Далавч миний хамгийн их шохоорхдог зүйл.

...Надад ч гэсэн далавч бий гэж би боддог юм. Гагцхүү хаана байгааг нь би мэдэхгүй. Мэдэх л юм бол би өөрийгөө жигүүртэй гэдгээ мэдрэх юм байгаа юм. Жигүүртэй гэдгээ мэдрэх мэдрэмж бол нисэх мэдрэмж. Нисэх мэдрэмж байж байж гэмээ нь ниснэ. Надад тийм мэдрэмж байхгүй учраас л би нисэж чадахгүй байгаа юм. Яагаад надад нисэх мэдрэмж төрөхгүй байна вэ гэвэл миний далавч ухаан мэдрэлд минь өртөхөөргүй жижигхэн, саяны нисээд явчихдаг амьтны далавчнаас ч жижигхэн учраас ухаанд минь өртөхгүй байгаа хэрэг.

Уг нь хүнд тасын жигүүр шиг том далавч хэрэггүй л дээ. Зүгээр л нэг өөрийнхөө биеийг даагаад нисчхэж чадах хэмжээний л далавч хэрэгтэй байгаа юм. Энэний тулд өөрт байгаа тэрхүү өчүүхэн жижиг далавчаа ургуулах хэрэгтэй. Ангаахай дэгдээхэй болж, дэгдээхэй бие гүйцэн шувуу болоход далавч мөн л адилхан томорч ургасаар байгаад их биеэ даан нисэж чадах хүчтэй жигүүр болдог шүү дээ. Яг л тэр шиг далавчаа ургуулах хэрэгтэй. Далавчаа ургуулахын тулд бүх л бие сэтгэлээ ариусан гэгээрэхийн хүсэл мөрөөдлийг бойжуулах хэрэгтэй. Ариусан гэгээрэхийн хүсэл мөрөөдөл бойжоод арвижаад ирэхээр авах, идэх, юмжих, хөрөнгөжихийн шунал аяндаа хорогдоно. Шунал нэмэгдэж, нүгэл ихсэхгүй болохоор ариусан гэгээрэхийн хүсэл мөрөөдөл минь улам их болно. Энэ хүсэл мөрөөдөл л далавчийг минь ургуулна.

...Би зөвхөн нүглээ нимгэлэхийн тулд нисэх гээд байдаг юм биш. Нисэх сэн гэж хүсээд байгаад минь өөр учир бий. Оршин буй цагтаа ул мөргүй явдаг болох гэсэн юм. Яг л түрүүчийн далавчит бяцхан амьтан шиг хаанаас ирсэн хийгээд хаашаа явсан ул мөргүй явдаг болох л гэсэн юм. Тэнгэрт нисэж яваа амьтан шиг ардаа ул мөр үлдээлгүй явдаг болсноороо би нэгэн аюумшигт муухай юмнаасаа ангижрах учиртай. Тэр бол биеэ тоох зан.

... Биеэ тоох үзэл нь ертөнцөд ул мөрөө үлдээх гэсэн хүслийг буй болгодог. Ийм их ухаантай, ийм их хүчтэй хүн байсан юм гэдгээ хойч үеийнхэндээ мартуулахгүйн тулд сургаал айлдвараа боть ботиор нь бичиж, хөшөө дурсгалаа тонн тонноор нь босгоход хүргэсэн юм.

... Ул мөрөө үлдээхийн хүсэл томорсоор байгаад ийм болдгийг мэдсэн учраас л ул мөрөө үлдээхгүй явах сан гэж хүсээд байгаа юм. Ул мөрөө үлдээхгүй явна гэдэг бол өөрийгөө илчлэлгүй бусдад туслах, бусдад тусалснаа мэдэхгүй байх явдал юм. Яг л энэ бяцхан амьтан шиг ямар амьтан болохоо, хаанаас яах гэж ирснээ, хаашаа яах гэж явснаа хэнд ч мэдэгдэхгүй ямар ч ул мөр үлдээхгүй одох.

Гэтэл далавчит бяцхан энэ амьтан надад ямар их юм бодуулж, ямар их юм ухааруулж, ямар их гэгээн сайхан хүсэл мөрөөдөл орхин одов оо. Яг л үүн шиг бусдад ач буян болчлоод хэн, хэзээ, хаанаас, яаж ирж тус болсны ул мөргүй үтэр түргэн одож байхын тулд би нисэх сэн гэж хүсдэг юм. Тэгж хүсэж байгаа учраас би “ Надад далавч байгаа” гэж итгэдэг юм. Надад далавч бий.

Д.Батбаяр.

Даалгавар 1. Эхийг бүтцээр нь зөв зааглан ялгаж, хэсэг бүрд өгүүлэгдэж буй агуулгаар нэр өгөөрэй. (2 оноо)

Эхлэл хэсэг:

.....

.....

Гол хэсэг:

.....

.....

Төгсгөл хэсэг:

.....

.....

Даалгавар 2. Эхээс нийгмийн болон соёлын хам сэдвийн жишээ нэг нэгийг олж бичээрэй. (2 оноо)

Нийгмийн хам сэдэв:

.....

.....

Соёлын хам сэдэв:

.....

.....

Даалгавар 3. Эхэд ямар асуудлыг гол болгон хөндсөн байна вэ? Тэрхүү асуудлаа чухал гэдгийг ямар баримтуудаар баталсан байна вэ? (3 оноо)

Асуудал

Баримт

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Даалгавар 4. Эхээс гол санааг илэрхийлж буй өгүүлбэрийг олж бичээд, яагаад гол санаа гэж бодож буйгаа батлан тайлбарлаарай. (3 оноо)

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэр:

.....
.....
.....

Тайлбар:

.....
.....
.....

Даалгавар 5. Эхэд зохиолч “Биеэ тоох үзэл нь ертөнцөд ул мөрөө үлдээх гэсэн хүслийг буй болгодог” үзжээ. Хэрэв чи зохиогчоос эсрэг үзэл бодолтой байвал түүнийгээ ямар баримт ашиглан илэрхийлэх вэ? Чиний сонгосон баримтад хүн итгэж, чамтай санал нэгдэхээр байх хоёр баримтыг бичээрэй. (3 оноо)

Баримт 1:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Баримт 2:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Даалгавар 6. “цаасан малгай өмсгөх” гэсэн хэлц үгийг ашиглан дэлгэрэнгүй өгүүлбэр бичээрэй. Чиний бичсэн өгүүлбэр утга, бүтэц, найруулгын алдаагүй, хэлц үгийн утгыг хам орчноос ойлгож болохоор байхыг анхаарна уу. (2 оноо)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Засагч багш нарт:

Шалгалтын материалыг засаж оноожуулахаас өмнө засалт хийх багш нар бүгд материалыг уншиж, оноо өгөх нэгдсэн нэг ойлголттой болно.

Боломжтой бол засагч багш нар ажлаа хуваарилахдаа материалын тоог тэнцүүлж, таван багшид дөч дөчин материал гэх биш, бүх шалгуулагчийн 1-3-р даалгаврыг нэг багш, 4-7- даалгаврыг нэг багш, 8-р даалгаврыг гурван багш гэх мэтээр хуваарилах. Энэ нь шалгалтын дүн үнэн зөв, шударга, бодитой байхад эерэг нөлөөтэй.

Шалгалтыг зөвхөн 0, 1, 2, 3 гэх мэт бүхэл оноогоор дүгнэнэ. 0.5, 1,5, 2,5 гэх мэт бутархай оноо ямар ч тохиолдолд өгөхгүй.

Оноо өгөх зарчим:

Даалгавар 1. Нийт 2 оноо

Эхийн бүтцийг зөв зааглан агуулгыг хангахуйц нэрлэсэн бол 2оноо

Эхийн бүтцийн аль нэг хэсгийг буруу заагласан эсвэл аль нэг хэсэгт оноосон нэр тохиромжгүй бол 1 оноо

Эхийн бүтцийг бүхэлд нь буруу заагласан, хэсгүүдэд оноосон нэршил тохиромжгүй эсвэл даалгаврыг гүйцэтгээгүй бол 0 оноо

Даалгавар 2. Нийт 2 оноо

Нийгмийн болон соёлын хам сэдвээс нэг нэг жишээ татан бичсэн бол 2 оноо

Нийгмийн болон соёлын хам сэдвээс аль нэгийг нь бичсэн эсвэл хоёул нэг хам сэдвийг илтгэж байвал 1 оноо

Сонгосон хэсэг нь хам сэдэв илтгэхгүй, хамааралгүй зүйл байх эсвэл даалгаврыг гүйцэтгээгүй бол 0 оноо

Даалгавар 3. Нийт 3 оноо

Эхэд гол болгон дэвшүүлсэн асуудлыг олсон бол 1 оноо

Эхэд дэвшүүлсэн асуудлыг зөв олоогүй бол 0 оноо

Асуудлыг тодруулахад чухал үүрэгтэй буюу санаагаа баталсан баримт 2 ба түүнээс дээш олж бичсэн бол 2 оноо /баримтууд гэж олон тоо заасан байгааг сурагч анзааран бичсэн байх ёстой/
Асуудлыг тодруулахад чухал үүрэгтэй буюу санаагаа баталсан баримт нэгийг олж бичсэн бол 1 оноо

Олж бичсэн баримт нь санааг дэмжээгүй, утга, агуулгын зөрөөтэй бол 0 оноо

Даалгавар 4. Нийт 3 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон бол 2 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон боловч, өөр өгүүлбэр хамт бичсэн эсвэл цогцолбороор нь авсан бол 1 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлэх өгүүлбэрийг олж чадаагүй бол 0 оноо

Өөрийн үгээр зөв тайлбарласан бол 1 оноо

Гол санааг буруу тайлбарласан эсвэл сонгосон өгүүлбэртэй хамааралгүй зүйлс бичсэн бол 0 оноо

Даалгавар 5. Нийт 3 оноо

Сонгосон баримт нь (1) зохиогчийн үзэл бодлын эсрэг байр сууринаас хандсан, (2) шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, тодорхой эх сурвалжтай, (3) үнэн зөв, ёс зүйн болон оюуны өмчийн зөрчилгүй бол 3 оноо. (1), (2), (3)-ыг тус бүр 1 оноогоор дүгнэж, аль нэгийг хангаагүй тохиолдолд оноог хасна. Мөн нэг баримт дутуу бичсэн бол 1 оноо хасна.

Даалгавар 6. Нийт 2 оноо

Хэлцийг дэлгэрүүлсэн өгүүлбэр зөв бүтэцтэй, найруулгын ямар ч алдаагүй бол 1 оноо

Өгүүлбэрт бүтэц найруулгын алдаа гарсан бол 0 оноо

Хэлц өгүүлбэрийг “гэ-, хэмээ-“ холбох үг ашиглан дэлгэрүүлсэн бол 1 оноо

XII ангийн агуулгаар үзэж судалсан “гэ-, хэмээ-“ холбох үгсийг ашиглаагүй бол 0 оноо

Даалгавар 7. Нийт 5 оноо

0-1 алдаатай хөрвүүлсэн бол 5 оноо

2-3 алдаатай хөрвүүлсэн бол 4 оноо

4-5 алдаатай хөрвүүлсэн бол 3 оноо

6-7 алдаатай хөрвүүлсэн бол 2 оноо

8-9 алдаатай хөрвүүлсэн бол 1 оноо

10 ба түүнээс дээш үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 0 оноо

Даалгавар 8. Нийт 20 оноо

агуулга	ОНОО ӨГӨХ ЗААВАР	ОНОО
Сэдэв ба зорилго	Зорилгоо хангаж бодит шийдэл санал болгож, учир шалтгааны уялдаа холбоотой сайтай бичсэн бол	5
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо бага зэрэг алдагдсан бол	4
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо муутай ч нэгэн сэдвээр бичсэн бол	3
	Сөрөг хандлагатай эсвэл хэд хэдэн асуудлыг хөндсөн бол	2
	Ямар нэгэн зохиол бүтээлээс санаа авсан, санааг давтсан бол	1
	Сэдэв, зорилгоос хазайсан, хуулсан бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Эшлэл баримт	Эшлэл, баримтыг оновчтой ашигласан бол	2
	Тохиромжгүй ч эшлэл, баримттай бол	1
	Эшлэл, баримтгүй бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бичлэгийн хэлбэр төрөл	Тодорхой хэрэгжүүлж болохуйц бодитой шийдлийг санал болгож байгаа бол	2
	Тодорхой шийдэл санал болгосон ч бодитоор хэрэгжих боломжгүй бол	1
	Ямар нэгэн бодит шийдэл санал болгоогүй, шүүмжийн шинжтэй бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бүтэц	Эхийн бүтэц ойлгомжтой, догол мөр, зайгаар заагласан бол	3
	Эхийн бүтэц ойлгомжтой хэдий ч догол мөр зайгаар зааглаагүй бол	2
	Эхийн эхлэл, гол, төгсгөл хэсгийн аль нэг нь дутуу бол	1
	Эхийн бүтэц тодорхой зааггүй, санаа бүрэн биш бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Хэл зүй, найруулга	Хэл зүй найруулгын алдаагүй	3
	Хэл зүй найруулгын багахан алдаатай ч ерөнхий цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгад нөлөөлөөгүй бол	2
	Хэл зүй найруулгын алдаа нь тухайн цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгыг сулруулсан бол	1
	Хэл зүй найруулгын алдаа их бол /4+ алдаа/	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Үгийн тоо	250-280 хооронд бол	1
	Үгийн тоо их, бага бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Зөв бичгийн дүрэм	0-1 алдсан бол	3
	2-5 алдсан бол	2
	6-9 алдсан бол	1
	10+ бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бичгийн соёл	Уншиж ойлгоход саадгүй бол /дармал байж болно/	1
	Уншиж ойлгоход хэцүү, үсэг, тэмдэг хооронд ялгаагүй бичсэн бол.	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X